

ПІДТРИМКА ГРОМАДСЬКИХ ЦЕНТРІВ З БОКУ УВКБ ООН

ЕКСПЕРТНИЙ ЗВІТ

Підготовлено Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців
(УВКБ ООН в Україні)

УВКБ ООН в Україні підтримало 86 громад у створенні постійно діючих громадських центрів з метою сприяння захисту та пошуку довготривалих рішень для внутрішньо переміщених осіб із 2015 по 2017 рр. Цей звіт містить огляд цих громадських центрів та поєднує найкращі практики, висновки та рекомендації для подальшої участі **УВКБ ООН** у програмах розвитку постійно діючих громадських центрів в Україні.

Подяка

Експертний звіт „Підтримка громадських центрів з боку **УВКБ ООН**“ був підготовлений представництвом **УВКБ ООН** в Україні. Редакційна колегія, очолювана Анітою Ронер (Радником УВКБ ООН з довготривалих рішень), включає Юрія Арнаутова, та Ігора Шантефорта в якості рецензента. Переклад із англійської на українську підготували Марина Ларіна та Максим Ваховський.

Оцінка, що міститься у цьому звіті, стосується тільки громадських центрів, які отримали підтримку від **УВКБ ООН** в Україні протягом 2015-2017 рр. Використані позначення та назви країн і районів, включаючи карти та списки країн, не передбачають будь-якого тлумачення **УВКБ ООН** щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи району та делімітації їх кордонів.

Редакційна колегія хоче подякувати всім колегам з **УВКБ ООН в Україні**, які зробили внесок у підготовку цього звіту в Києві, Слов'янську, Северодонецьку, Маріуполі, Харкові, Донецьку та Луганську.

Опубліковано **УВКБ ООН**.

Copyright © Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, 2019.

Забороняється повне або часткове відтворення або передача даної публікації в будь-якому виді.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Представництво **УВКБ ООН в Україні**
Адреса: вул. Лаврська, 16, м. Київ, 01015, Україна
Телефон: +38(044) 288 9710
Електронна пошта: ukrki@unhcr.org

[ФОТОГРАФІЯ ОБКЛАДИНКИ:]

[“Вікна для дітей” Громадський центр у Маріуполі. УВКБ ООН в Україні, 18.12.2015]

КОРОТКИЙ ОГЛЯД

Починаючи з 2014 р., 1,5 мільйона осіб в Україні стали внутрішньо переміщеними особами внаслідок збройного конфлікту. Напружені відносини між внутрішньо переміщеними особами та місцевими жителями, а також уявлення про ВПО як про тягар, який лягає на місцеву громаду, підкреслили необхідність сприяння мирному співіснуванню. **Громади відчували труднощі в пошуку безпечних місць для зборів, нестачу інформації про їх права та доступну підтримку, а також рекреаційних заходів, необхідних для зняття стресу.** Такі умови є особливо гострими для осіб зі спеціальними потребами.

УВКБ ООН в Україні взяло на себе зобов'язання по залученню громад до колективної оцінки та виявлення ризиків у сфері захисту та розвитку планів із попередження, пом'якшення та реагування. Наявність постійно діючих громадських центрів є важливим інструментом захисту на рівні громад, який сприяє мирному співіснуванню та соціальній згуртованості. **З 2015 по 2017 рр. УВКБ ООН в Україні підтримало громади у створенні 86 громадських центрів.**

УВКБ ООН в Україні в основному надавало підтримку шляхом закупівлі будівельних матеріалів і обладнання. Питання, якими займаються громадські центри, пов'язані з психосоціальними, правовими та освітніми потребами. Станом на середину 2018 р. **більшість громадських центрів за підтримки УВКБ ООН в Україні змогли поширити свою діяльність на членів громад, кількість яких постійно зростає.**

УВКБ ООН в Україні визначило завдяки чому громадські центри домоглися стабільності та функціонують на постійній основі. Громадські центри в основному очолюють мотивовані волонтери, які заохочують спеціалізовані організації до співпраці з членами громад над ініціативами, які відповідають їх конкретним потребам. Громади часто потребують фінансової підтримки від місцевих органів влади. **УВКБ ООН в Україні з самого початку сприяло залученню місцевих органів влади.**

Звіт також містить висновки та рекомендації щодо того, як **УВКБ ООН в Україні** може розвивати свою роботу з підтримки громадських центрів. Перевагою користується принцип „одного вікна“, який забезпечує надання послуг в одному місці. У зв'язку з **переважанням психосоціальних, правових і економічних потреб серед постраждалого населення** підтримка у вирішенні цих проблем має бути пріоритетною діяльністю громадських центрів. **УВКБ ООН в Україні** має надавати перевагу підтримці існуючих громадських центрів, що мають зв'язки з державною владою та громадськими структурами. Організація заходів із покриття поточних коштів громадських центрів має проводитися на ранній стадії.

ДОВІДКА ТА МЕТОДОЛОГІЯ

З 2015 по 2017 рр. **УВКБ ООН в Україні** здійснювало проекти швидкого впливу в якості інструмента забезпечення захисту на рівні громад. Проекти швидкого впливу включають у себе доступ до базових послуг і сприяння мирному співіснуванню переміщених осіб, осіб що постраждали внаслідок конфлікту, та місцевого населення. Такі проекти відносно просто втілити та отримати швидкі результати. Вони також тісно пов'язані з пошуком довготривалих рішень¹. У 2018 р. термін „Проекти швидкого впливу“ було змінено на „Проекти мирного співіснування“. **УВКБ ООН в Україні** підтримало громадські центри шляхом безпосередньої участі та за підтримки партнерів. Громадські центри виявилися критичними інститутами у наданні громадам доступу до базових послуг.

З метою наочного відображення та оцінки своєї діяльності в цьому напрямку **УВКБ ООН в Україні** було проведено систематичний огляд громадських центрів, яким було надано підтримку. До огляду ввійшли консультації з персоналом із надання захисту, аналіз документації, робочі візити, телеконференції та стандартизовані інтерв'ю з лідерами громад. Було визначено найкращі практики, які сприяли стабільності та ефективності в роботі центрів. Окрім того, було зібрано висновки та рекомендації щодо того, як **УВКБ ООН в Україні** може надалі розвивати свою роботу із підтримки громадських центрів.

Згідно з УВКБ ООН громадськими центрами є:

„безпечні та публічні місця, де жінки, чоловіки, хлопці та дівчата будь-якого походження можуть зустрічатися для участі в соціальних та рекреаційних заходах, з метою навчання та участі в програмах самозабезпечення, інформаційного обміну та інших цілей. В контексті України вони насамперед створені з метою згуртування переміщених осіб і таких, що постраждали внаслідок конфлікту, та місцевого населення. Мета також полягає у забезпеченні форуму для підтримки ідей розширення їх прав і можливостей шляхом їх безпосередньої участі в прийнятті рішень, які мають вплив на їх життя. Громадські центри відіграють важливу роль у поширенні самозабезпечення та просуванні мирного співіснування переміщених осіб, осіб, що постраждали внаслідок конфлікту, та місцевого населення.

Громадський центр у селі Передільське, Луганська область. @ Святослав Савчук,

¹Проекти швидкого впливу. Коротка довідка за посиланням.

<http://www.unhcr.org/partners/guides/41174ce94/quick-impact-projects-qips-provisional-guide.html>

ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ В ГРОМАДСЬКИХ ЦЕНТРАХ

Кожний громадський центр здійснює діяльність та надає послуги на основі місцевих потреб і фінансової ситуації громади. Проте, наведені нижче види діяльності та послуг зазвичай доступні в більшості громадських центрів, підтримуваних **УВКБ ООН в Україні**:

Громадська платформа	Місце зустрічі для ВПО та місцевого населення. Групи для молоді, жінок, осіб віком старше 60 років
Розширення можливостей	Інформування щодо попередження сексуального та гендерного насильства, захисту дітей, інформування про мінну небезпеку
Розвиток навичок	Мовні та комп'ютерні курси
Індивідуальні та групові консультації	Правова та психосоціальна підтримка
Відпочинок	Спортивні заходи та спортивний майданчик; Показ фільмів
Інші види підтримки	Довідкова інформація і доступ до неї; Можливість отримання відгуків та подання скарг

Волонтер, який працює на користь своєї громади в Северодонецьку @Юрій Арнаут, 2018

Громадські центри організовані різним чином з метою задоволення місцевих потреб. Наприклад, у Станиці Луганській громада регулярно проводить комп'ютерні курси для осіб віком старше 60 років. У Слов'янську волонтери надають психологічні консультації особам, які постраждали внаслідок конфлікту. У Лисичанську громада поширює гуманітарну допомогу серед осіб, які потребують допомоги, та надає юридичні консультації, покриваючи свої регулярні витрати шляхом надання оплачуваних послуг перукаря. Такі різноманітні заходи мають і надалі проводитися в майбутньому.

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

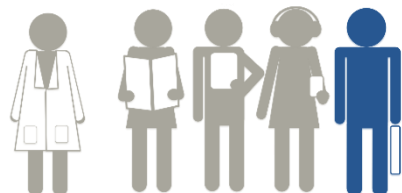
Користувачі
громадського центру

2/3

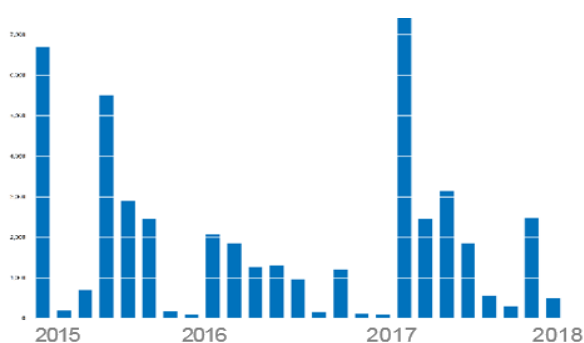
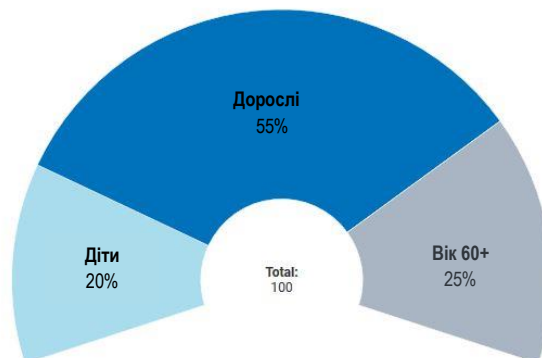

1/3

70% місцевого
населення

30% впо

Мал.1: Кількість безпосередніх користувачів громадських центрів на початок проекту.

558

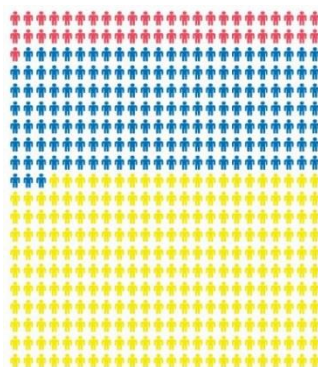
Безпосередніх
користувачів
у перший місяць

52%

Збільшення кількості
безпосередніх
користувачів станом на
середину 2018 року

106,322 безпосередніх
користувачів

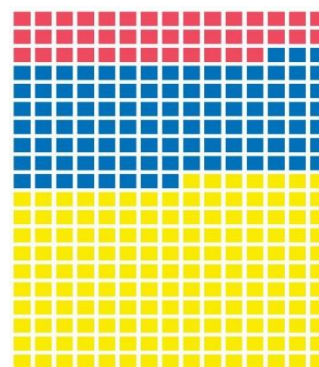
2015	2016	2017
10,896	37,632	57,794

● 2015 ● 2016 ● 2017

86 Громадських Центрів

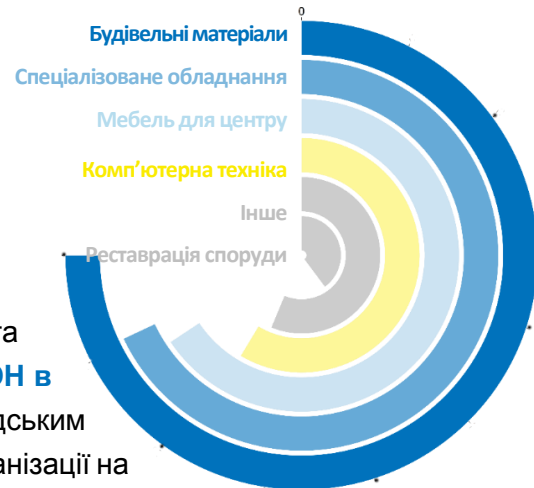
2015	2016	2017
12	29	45

● 2015 ● 2016 ● 2017

Основна підтримка, надана громадським центрам з боку УВКБ ООН в Україні

УВКБ ООН в Україні спрямувало свої ресурси на найбільш важливі матеріали, які сприяли створенню громадських платформ. Найбільш важливою допомогою стало відновлення інфраструктури та забезпечення обладнанням для внутрішніх потреб. Така допомога стала можливою внаслідок оцінки на основі участі представників громад та пропозицій, які громади подавали до **УВКБ ООН в Україні**. Крім **УВКБ ООН**, підтримку громадським центрам надавали партнерські НУО та інші організації на місцях, завдяки чому різноманітні потреби населення задовольняються шляхом надання низки послуг. Найчастіше партнери та інші організації проводять спеціалізовані тренінги та надають консультації громадам. У 45% усіх випадків місцева влада є важливим партнером у забезпеченні оперативних і експлуатаційних витрат. Фінансова підтримка від приватних установ та громади також є додатковим джерелом фінансування.

Громади є дуже активними у задоволенні власних потреб. Вповноважені волонтери відіграють значну роль у підтримці діяльності громадських центрів. Вони часто беруть участь в організації групових зустрічей, тренінгів і семінарів.

91% усіх представників громадських центрів **оцінюють свою участь у процесі прийняття рішень задовільною**. Цей процес включає оцінку потреб та прийняття рішення про створення громадських центрів. Такий високий відсоток показує, що персонал **УВКБ ООН в Україні** та його партнери приділяють достатньо уваги потребам та проблемам місцевих громад відповідно до принципів захисту на рівні громад.

Психосоціальні консультації для осіб старше 60 років у Валуйському. Громадський центр, Луганська область. @Олександра Литвиненко

Цілі громадських центрів

Мал. 3: Діяльність громадських центрів

Більшість лідерів громадських центрів зазначили, що, коли вони відкривали свої громадські центри за підтримки **УВКБ ООН**, вони в основному мали на меті сприяти мирному співіснуванню, створюючи платформу для соціальної згуртованості. На початковому етапі роботи психологічний добробут та доступ до безпечних джерел відпочинку були спільними цілями для приблизно половини громадських центрів. Як показує таблиця нижче, більшість цілей залишилися без змін протягом всього періоду реалізації проекту. Тим не менше, деякі громадські центри розвивалися, щоб залишатися актуальними для потреб громади.

Здійснено

35

Через ПШВ

51

Через партнерів

91% усіх

представників
громадського центру
вважають свою **участь**
у процесі
прийняття рішень
задовільною.

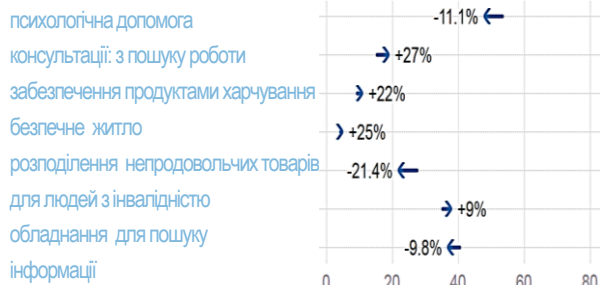
ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ЦЕНТРІВ

Список заходів, які найчастіше проходять у громадських центрах, свідчить про різноманітні потреби місцевого населення. Громадські центри часто слугували місцем зустрічі громади для обговорення проблем свого захисту. Багато членів громади отримали користь від навчання. Партнерські НУО та інші організації на місцях, а також члени громади надають психологічну та юридичну допомогу в багатьох громадських центрах. Окрім того, громадські центри часто підтримують членів громади в питаннях отримання інформації про їх права. Схема, зображена нижче, демонструє, як змінилися різноманітні заходи громадських центрів станом на середину 2018 р.

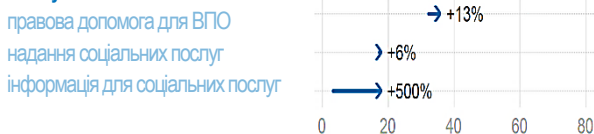
information centre for social services
workshop for elderly
training providing labour market skills
cultural performances
workshops for children
workshops for women
legal assistance for IDPs
psychosocial assistance
food provision

РЕЗУЛЬТАТИ. Порівняння між початковим періодом і серединою 2018 року, за кількістю громадських центрів і відсотковим коливанням.

Підтримка

Послуги

Соціальна допомога

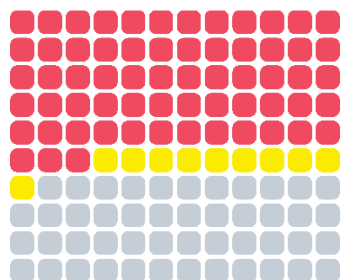

Навчання

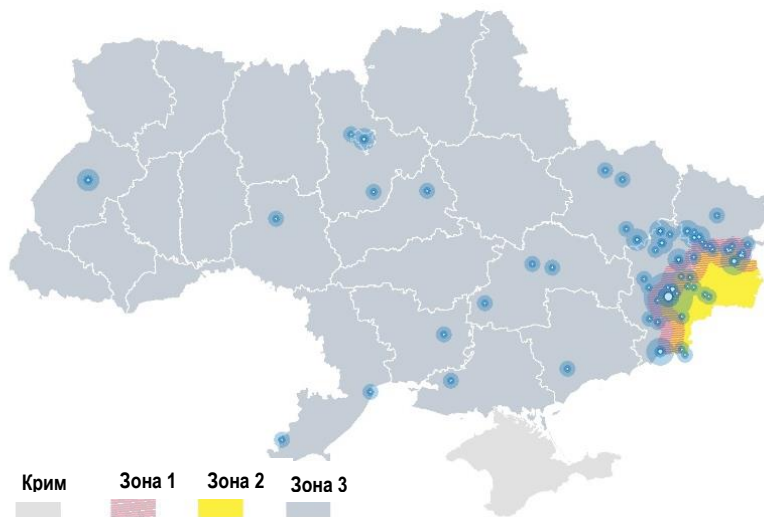
Мал.4: Діяльність громадських центрів у рамках заходів: підтримка, соціальна допомога, обслуговування/послуги та професійна підготовка та навчання.

МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ ЦЕНТРІВ

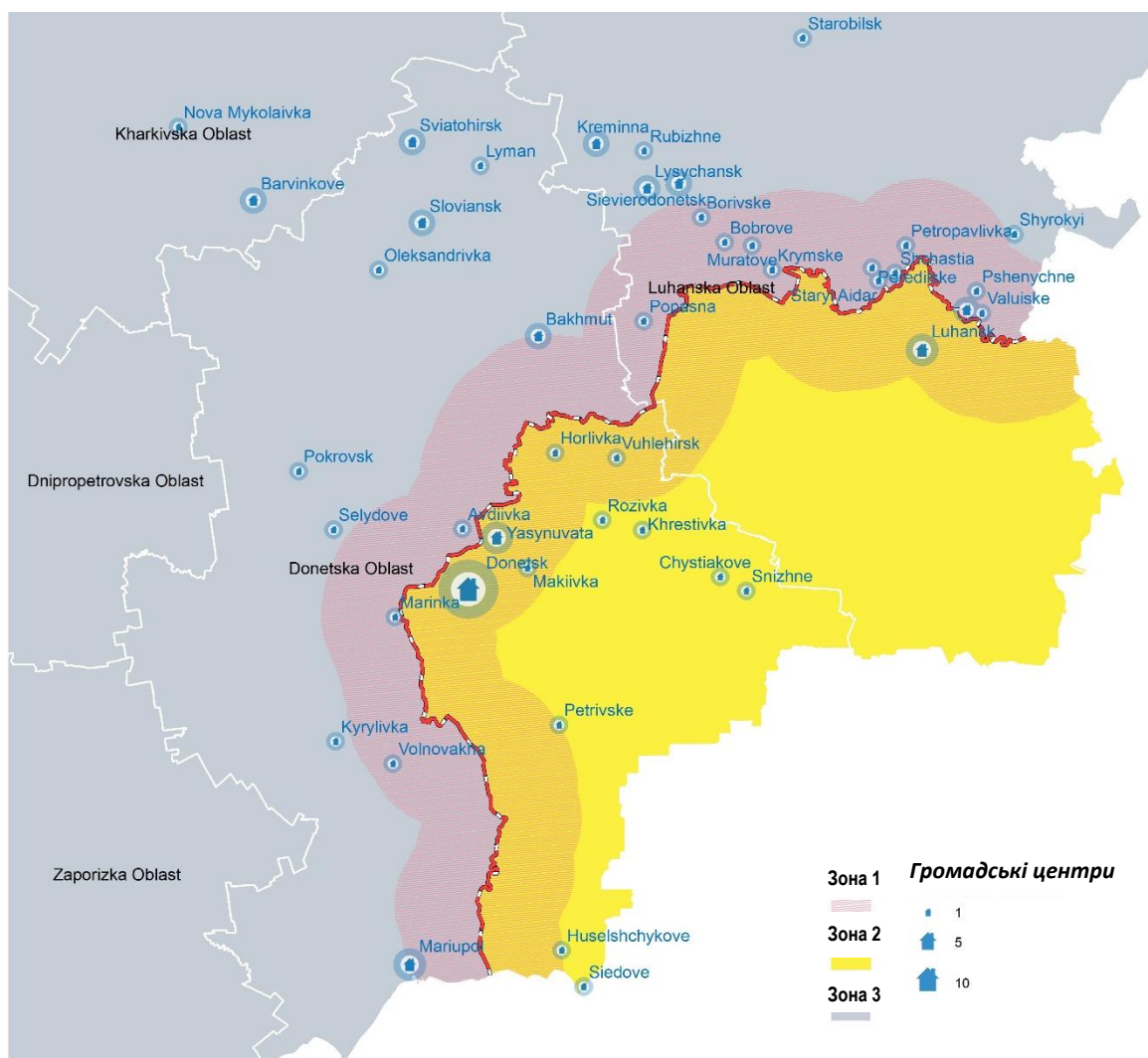

● Zone 1 ● Zone 2 ● Zone 3

Громадські Центри в основному розташовані в зоні „лінії розмежування“

Мал. 5: Карта розташування громадських центрів.

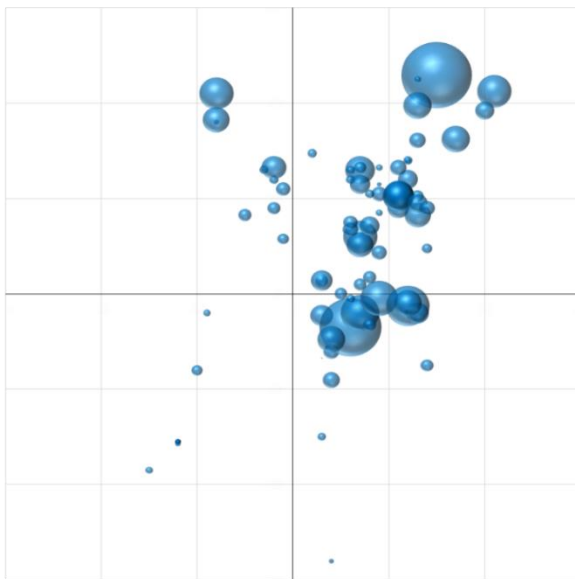

Мал. 6: Карта громадських центрів Донбасу.

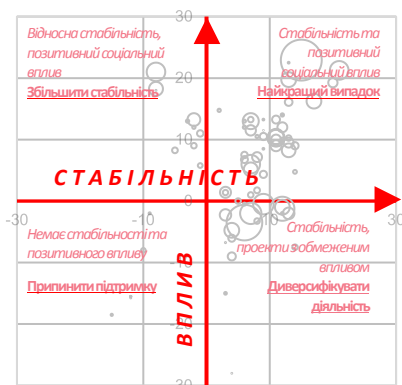
ОСНОВНІ ВИСНОВКИ ЩОДО СТАБІЛЬНОСТІ РОБОТИ ЦЕНТРІВ

У 2018 р. **80%** усіх громадських центрів регулярно працюють. Лідери громад мають мотивацію та прагнуть продовжувати свою діяльність у 2019 р. **75%** усіх громадських центрів змогли збільшитися, або, як мінімум, визначити свою сферу діяльності та кількість відвідувачів без отримання додаткового фінансування від **УВКБ ООН в Україні**.

63% усіх громадських центрів мають фінансові труднощі, які включають покриття оперативних витрат / експлуатаційних витрат, а іноді й виплати заробітних плат працівникам. Фінансова підтримка громадських центрів від донорів, які є третьою стороною, зменшилася, а отримання грантів на проекти для громадських центрів значно ускладнилося.

Мал.8: Стабільність роботи центрів та соціальний вплив. Показники.

Більшість громадських центрів мають хороші перспективи в плані стабільності роботи з позитивним соціальним впливом на громаду. Для центрів, які працюють нестабільно, критично необхідним буде залучення нових донорів і впровадження прибуткової діяльності. Тим центрам, які продемонстрували низький рівень соціального впливу, необхідно диверсифікувати свою діяльність. Громадські центри з низьким рівнем функціональної стабільності та соціального впливу надалі не будуть отримувати допомогу від **УВКБ ООН в Україні**.

6 НАЙКРАЩИХ ПРАКТИК

В огляді було виявлено ряд **передових практик**, які мають вирішальне значення для створення та підтримки постійно діючих громадських центрів в українському контексті.

1 Громадська група має намір використовувати приміщення для зустрічей громади, надання послуг та організації заходів, спрямованих на задоволення місцевих потреб. Мотивація волонтерів є критично важливою для функціонування громадських центрів. Волонтери беруть участь у процесі прийняття рішень та власне організації громадських центрів.

2 Під час процесу визначення проекту ретельне вивчення діяльності місцевих активістів є важливим кроком для визначення відповідних місцевих волонтерів для створення та управління громадськими центрами. В залежності від контексту проекту місцевих волонтерів навчають **УВКБ ООН в Україні** та/або інші партнери з таких тем, як мобілізація громад, проектний менеджмент, управління волонтерами, ведення обліку НУО, надання психосоціальної підтримки.

3 Партнери з числа НУО та інші організації необхідні членам громади, оскільки вони пропонують певні послуги та / або регулярне навчання.

4 Громадські центри проводять заходи для людей із різними потребами. Вони розташовуються у **легкодоступних місцях**, бажано у центрі населеного пункту. Оскільки громадські центри часто направляють членів громад до урядових установ з приводу отримання певних послуг, краще **відкривати громадські центри поблизу державних сервісних центрів**.

5 **УВКБ ООН в Україні** прагне сприяти діалогу між місцевими громадами та місцевими органами влади (районними та міськими радами). Місцеві органи влади повинні бути заохочені до підтримки громади шляхом безкоштовного надання приміщень та покриття регулярних витрат. Для багатьох громадських центрів така фінансова підтримка є дуже важливою.

6 **УВКБ ООН в Україні** бере участь у оцінюванні, яке систематично включається в його проектний цикл. Це дає змогу **УВКБ ООН в Україні**, по-перше, контролювати розвиток громадського центру, по-друге, взяти на себе посередницьку роль у разі виникнення питань пов'язаних із стабільністю роботи, і, по-третє, забезпечити фінансову звітність перед донорами.

Дитяча кімната в громадському центрі Кремінна. @Юрій Арнаутов, 2018

НАЙКРАЩІ ПРАКТИКИ

Відновлення громадського центру в „сірій зоні“

Кирилівський громадський центр у Донецькій області регулярно відвідувався для проведення соціальних заходів спортивного та культурного спрямування, майстер-класів із рукоділля. Внаслідок триваючого збройного конфлікту мешканці сіл в „сірій зоні“ стикаються зі складними соціальними та життєвими умовами. Багато житлових будинків і соціальна інфраструктура пошкоджені. Через брак ресурсів громада вимушена жити в умовах, що загрожують життю. Громадський центр був також пошкоджений та залишився без місця для громадських зборів і зустрічей із метою психологічного розвантаження. У 2017 р. **УВКБ ООН в Україні** забезпечило цей громадський центр будівельними матеріалами та обладнанням для того, щоб підтримати місцеву громаду для проведення заходів, спрямованих на зниження психосоціальної напруженості та посилення взаємодії громади.

Культурний захід церемонії відкриття громадського центру в Кирилівці. @Лев Сандалов, 2018

Громадський центр у Станиці Луганській

Станиця Луганська - село, розташоване вздовж лінії розмежування з важкою військовою присутністю в безпосередній близькості. У 2016 р. **УВКБ ООН в Україні** підтримало місцеву громаду у створенні громадського центру для людей похилого віку. В результаті волонтери та соціальні працівники об'єдналися та створили НУО „Велика сім'я“. У 2017 р.

Особи віком старше 60 років відвідують курси з рукоділля в громадському центрі в Станиці Луганській. @ Олександра Литвиненко, 2018

вони вирішили створити громадський центр на базі муніципального культурного центру. Для обміну досвідом **УВКБ ООН в Україні** сприяло проведенню зустрічі між лідерами громадського центру в Кременній (Луганська область), представниками НУО „Велика сім'я“ та районним керівництвом Станиці Луганської. Культурний центр пропонує комп'ютерні та танцювальні курси, гральну кімнату для дітей та кімнату для проведення заходів для жінок. Приміщення доступні всім мешканцям Станиці Луганської та суміжних сіл.

Молодіжний клуб „Ватра - простір справжнього спілкування“

Громадський центр „Ватра“ надає платформу для спілкування переміщеним студентам у Кривому Розі. Центр був створений у 2015 р. Волонтерами НУО „Жіноча сотня Кривого Рогу“ в студентському гуртожитку. Він став безпечним притулком для молодих переміщених осіб та місцевої молоді Кривого Рогу. „Ватра - це як вдома“, - говорить один із студентів переміщеного Донецького національного університету економіки та торгівлі. Щотижнево тут проходять різноманітні заходи, включаючи заняття з англійської мови, психологічну підтримку, майстер-класи з рукоділля, покази фільмів, партії настільних ігор, театральні постанови та заняття йогою. **УВКБ ООН в Україні** надало підтримку громадському центру у 2016 р. з нагоди проведення молодіжного форуму з активним залученням деяких членів громади ВПО. Цей громадський центр також організував регіональний форум „Найкращі практики інтеграції ВПО“, на якому НУО, ВПО та місцеві органи влади з декількох областей поділилися своїм досвідом щодо інтеграції ВПО. Волонтери „Ватри“ також провели благодійні заходи, орієнтовані на допомогу ВПО.

Активний молодіжний клуб «Ватра-простір справжнього спілкування» в Кривому Розі. @Наталія Сильєєва, 2018

Громадський центр „Діалог поколінь“ ромської громади ВПО

УВКБ ООН в Україні підтримало громадські ініціативи ромської громади ВПО в Золотоноші. Ці ініціативи сприяли підвищенню рівня поінформованості серед населення, що ромська громада ВПО готова сприяти місцевій громаді та подоланню стереотипів, пов'язаних із ромським населенням. В 2018 р. було відкрито соціальний центр для ромів, який сприяє вирішенню особливих потреб ромських громад. У 2017 р. громада відкрила жіночий клуб, який проводить заходи з приготування їжі, надаючи ромським жінкам можливість брати участь у міських заходах шляхом представлення традиційних страв. Ромська громада обладнала поряд із громадським центром ігровий майданчик. Після великої бурі ромська громада організувала групу, яка ремонтувала будинки та очищала подвір'я у Золотоноші. **УВКБ ООН в Україні** підтримало їх наданням елементарного обладнання.

Члени громадського центру ромської громади „Діалог між поколіннями“ очищають ліс у Золотоноші. @Володимир Бамбула, 2018

11 Основних рекомендацій

1 Громадські центри мають потенціал збільшити кількість учасників з боку чоловіків, про що також часто згадують лідери громад. Таким чином, **УВКБ ООН в Україні** має роз'яснити та заохочувати громади організовувати інклюзивні заходи як для жінок так і для чоловіків.

2 Населення, яке постраждало внаслідок конфлікту, особливо вздовж лінії розмежування має значні психосоціальні, юридичні та економічні потреби. Ці громадські потреби мають бути основними напрямками підтримки громадських центрів на сході України.

3 **УВКБ ООН в Україні** повинно розглянути можливість залучення партнерів у сфері розвитку та приватного сектору для забезпечення стабільної роботи громадських центрів, які перебувають у складному фінансовому становищі. Лідери громад можуть бути навчені фандрейзингу в приватному секторі. В рамках програм корпоративної соціальної відповідальності можна знайти підхід до компаній з метою залучення їх фінансової підтримки громадських центрів та внеску для розвитку України. **УВКБ ООН в Україні** повинно виробити стратегію інформаційної роботи.

4 Рекомендується принцип „одного вікна“ для громадських центрів, тому що він поєднує широкий спектр послуг, постачальників послуг та заходів у одному місці. Це зручно для людей, мобільність яких може бути обмежена, особливо у віддалених районах вздовж лінії розмежування, де надання державних послуг є недостатнім².

5 Співробітники **УВКБ ООН в Україні**, залучені до підтримки громадських центрів, повинні регулярно ділитися досвідом, контактами та найкращими практиками між собою. Відповідні заходи з питань зміцнення потенціалу забезпечать єдиний підхід в роботі **УВКБ ООН в Україні** з громадськими центрами.

Лідери громади біля громадського центру «Квартал» в Бахмуті. @ Х'юго Рейхенбергер, 2018

6 **УВКБ ООН в Україні** має ознайомитися з можливостями сприяння розвитку мережі співробітників громадських центрів з метою взаємозбагачення та передачі найкращих прак-

² Однак, це не вказує на те, що УВКБ ООН виконує роботу уряду.

тик. „Модель громадських центрів“, яка працює добре, може бути поєднана з громадськими центрами, які перебувають у скрутному становищі, для передачі знань та досвіду щодо того, як успішно проводити заходи для громади, заповнювати заявки на отримання грантів та створювати інші стратегії вирішення проблем. Більше того, **УВКБ ООН в Україні** має створити комунікаційний інструмент для громадських центрів (наприклад, інформаційний бюлетень та/або веб-канал) для демонстрації своєї діяльності, найкращих практик та зроблених висновків на регулярній основі. Такий інструмент міг би бути корисним для сприяння майбутнім фандрейзинговим кампаніям.

7 Підтримка вже існуючих громадських центрів має бути пріоритетною, особливо якщо існують зв'язки з владою або громадськими структурами в межах громадських центрів. Це важливо для підвищення стабільності роботи центрів. Стабільність роботи й надалі повинна залишатися ключовим критерієм відбору для схвалення майбутньої підтримки громадських центрів.

8 Домовленості щодо покриття регулярних витрат є основними для забезпечення фінансової стійкості. Досвід показує, що ті громадські центри, яким місцеві органи влади безкоштовно надавали приміщення та покривали комунальні послуги, мали найменші фінансові труднощі. Коли місцева влада перестає надавати фінансову допомогу, **УВКБ ООН в Україні** має оцінити причини. Це допоможе **УВКБ ООН в Україні** проводити оцінку ризиків для стабільної роботи центрів.

9 Заходи, які приносять прибуток, можуть бути використані для самозабезпечення громадських центрів. Члени громади можуть відвідувати курси підготовки підприємців, що дасть їм змогу пропонувати населенню послуги, які приносять прибуток. Частина прибутку буде використана для покриття регулярних витрат громадського центру.

10 **УВКБ ООН в Україні** має сприяти укладанню договорів про співробітництво з партнерами, які можуть забезпечити середньострокове фінансування громадських центрів, що, в свою чергу, дозволить підтримувати самозабезпечення громади. Регулярний моніторинг і оцінювання дозволить **УВКБ ООН в Україні** залишатися в курсі щодо фізичного та фінансового стану громадських центрів.

11 **УВКБ ООН в Україні** має аналізувати основні причини, які становлять загрозу для існування громадських центрів, а також можливі стратегії виходу. Також можна розглянути варіанти звернення до інших організацій. Якщо стратегій виходу немає, **УВКБ ООН в Україні** може розглядати можливості забезпечення подальшої допомоги громадським центрам, які знаходяться під загрозою зникнення.